

LANG LEVE HET VMBO!

PvdA TWEEDE-KAMERFRACTIE

LANG LEVE HET VMBO!

april 2004

Colofon:

Het boekje “Lange leve het vmbo!”, maakt deel uit van de serie “meer rood op straat”. In oktober 2003 verscheen het eerste deel “buurten voor bewoners”

In deze serie is een verslag te vinden van de werkbezoeken die de PvdA rondom een bepaald thema aflegt.

Op 3 november 2003 werden vele vmbo-scholen bezocht. Op 5 april 2004 wordt dit boekje aan de destijds bezochte scholen aangeboden.

Onze speciale dank gaat uit naar:

Mieke Aarts (redactie)

Rob Maas (foto's)

Gerard Soetman, Arno Tavenier, Albert Bosman, Christa Toolen (detective Rotterdam)

Reacties op het boekje zijn van harte welkom. Deze kunnen per post worden gericht aan PvdA voorlichting, postbus 20018, 2500 EA Den Haag (met vermelding van vmbo) of per e-mail: vmbo@pvda.nl

Ook kunt u bellen naar 070-3183025

Voor meer informatie kunt u ook terecht bij de woordvoerders onderwijs.

Mariette Hamer: basisonderwijs, voortgezet onderwijs en de brede school
m.hamer@tweedekamer.nl

Angelien Eijnsink: speciaal onderwijs, praktijkonderwijs
a.eijnsink@tweedekamer.nl

Jacques Tichelaar: middelbaar beroepsonderwijs, hoger onderwijs,
j.tichelaar@tweedekamer.nl

Martijn van Dam: studiefinanciering en wetenschappelijk onderzoek
m.vdam@tweedekamer.nl

VOORWOORD

Maandag 3 november 2003 bezochten de PvdA Tweede-Kamerleden, vergezeld van lokale politici, een school voor vmbo en praktijkonderwijs in hun regio. Een half miljoen kinderen gaat dagelijks naar een vmbo-school. Daar staan een hoop toegewijde leerkrachten klaar om hen voor te bereiden op een beroepsopleiding. Een opleiding waarmee de kinderen de kans krijgen hun talenten te ontwikkelen, waarmee ze vooruit kunnen komen in het leven, een baan krijgen en hun draai vinden in onze samenleving. En als ze hun opleiding hebben afgerond, kom je ze overal tegen. Bij de bakker, in het verzorgingshuis, bij de technische dienst, achter het loket of in de garage: het vmbo leidt op voor de ruggengraat van de samenleving.

Het is geen toeval dat we juist dit onderdeel van het Nederlandse onderwijs als speerpunt kozen. Over geen enkele schoolsoort wordt zoveel gesproken als over het vmbo. Als de berichten waar zijn, kan het vmbo er onvoldoende in slagen haar opdracht waar te maken. Daarom wilden we met eigen ogen de praktijk zien. We wilden praten mét de mensen in het vmbo in plaats van óver hen. Naar hen luisteren, maar ook samen met hen zoeken naar oplossingen.

Op de scholen hebben we gelukkig gezien dat het ondanks alle sombere verhalen, met veel leerlingen goed gaat. Dat is vooral het verhaal van het vmbo. En natuurlijk, de problemen hebben we ook gezien. Die problemen zijn samen te vatten in één kil getal: ongeveer 25% van de leerlingen verlaat zonder diploma het VMBO. Dat heeft te maken met onderwijs-

kundige knelpunten maar ook met bredere maatschappelijke ontwikkelingen.

In het vmbo zitten verhoudingsgewijs veel kinderen voor wie een voorspoedige schoolcarrière niet vanzelfsprekend is. Scholen werken er hard aan ook deze kinderen een goede toekomst te bieden. Maar zij kunnen dat niet alleen, Ze hebben naast de ouders en andere hulpverleners ook de politiek nodig. Dat trekken wij ons aan.

Dit boekje “Lang leve het vmbo!” is de weerslag van onze antwoorden op de problemen. Het is niet uitputtend en nooit klaar. Het is werk in uitvoering maar vormt voor ons een agenda waarlangs wij ons de komende jaren met het vmbo bezig willen blijven houden. Alleen oplossingen die bij ouders en scholen draagvlak hebben, zijn kansrijk. We zijn daarom benieuwd naar de reacties. We horen graag van ouders, leerlingen, leerkrachten en anderen betrokkenen terug of we met de aanbevelingen op het goede spoor zitten.

Wij denken dat met verruiming van de regelgeving snel veel bereikt kan worden, maar het vmbo en het praktijkonderwijs krijgen van de PvdA ook wat betreft financiële middelen prioriteit. De energie kan zich dan richten op het onderwijs zelf. De leerlingen, de docenten én de samenleving verdienen dit. Lang leve het vmbo!

Wouter Bos

INHOUD

Inleiding	7
Het vmbo:	
1. Met een vmbo-diploma vooruit	11
2. Ouders doe mee!	13
3. Een soepele overgang na het basisonderwijs	15
4. Een opleiding die bij je past	17
5. Kleine klassen en veel begeleiding	19
6. Leren vanuit de praktijk	21
7. Met een diploma van school	23
8. En dan een goede vervolgopleiding	25
9. Geen leerling tussen wal en schip	26
10. Als het op school - even - niet gaat	29
11. Leren op een veilige school	31
12. Een beroepsdidactiek en deskundige docenten	33
13. De school is er ook na het laatste lesuur	35
14. Geen bezuinigingen op het vmbo	37
15. Alle scholen dezelfde opdracht	39
Het praktijkonderwijs:	
1. Een tijdig advies	43
2. Je thuis voelen op de praktijkschool	45
3. Geen diploma maar wel een document	47
4. Erkenning voor het praktijkonderwijs en de docenten	47
Conclusie en aanbevelingen	50
Toelichting detective project met overzicht bezochte scholen	54

INLEIDING

Zestig procent van alle leerlingen in het voortgezet onderwijs gaat naar het voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs (vmbo). Dat zijn ongeveer een half miljoen kinderen. Het vmbo bereidt hen voor op een baan in de techniek, de administratie, de dienstverlening, de landbouw en groenvoorziening, het welzijnswerk of de verzorging. Deze banen vormen de spil van onze economie en samenleving.

Het vmbo bestaat sinds 1999. De invoering was er op gericht het voorbereidende beroepsonderwijs beter te laten aansluiten op de vervolgopleidingen en de arbeidsmarkt. Ook moest het onderwijs beter worden afgestemd op de verschillende leerniveaus van de kinderen. Bij de invoering van het vmbo kregen de docenten met verschillende onderwijsvernieuwingen te maken die op elkaar ingrijpen: de invoering van de leerwegen en sectoren in het 3e en 4e leerjaar, de oprichting van praktijkonderwijs voor kinderen voor wie het vmbo te moeilijk is en het “weer samen naar school” traject waardoor er meer leerlingen uit het speciaal onderwijs aan het gewone onderwijs gingen mee doen. Begin jaren ‘90 was al de basisvorming ingevoerd.

In mei 2003 deed de eerste jaargang vierdeklassers eindexamen, met voor alle leerwegen goede slagingspercentages. Dat had niet iedereen van tevoren verwacht. Schoolleiders en docenten hebben er alles aan gedaan om het onderwijs tot een succes te maken. Zij hebben dat met veel inventiviteit en doorzettingsvermogen gedaan. Nog steeds werken docenten keihard om zo les te geven dat de leerlingen maximaal gemo-

tiveerd worden en daardoor kunnen slagen. Dat verdient veel waardering.

Naast de goede resultaten en de grote betrokkenheid van docenten staat ook een andere kant. Dat is het gebrek aan erkenning voor dit beroepsonderwijs, de fouten in de structuur en het onaanvaardbaar hoge aantal jongeren - 20 tot 30% - dat de school zonder diploma verlaat. De afgelopen tijd kregen vmbo-scholen te maken met een aantal urgente maatschappelijke problemen: de toenemende moeilijkheden bij de opvoeding, de stijgende jeugdcriminaliteit, het vastlopen van de integratie van sommige groepen migranten en de groei van het aantal zwarte scholen. In januari 2004 werd het probleem van de toenemende onveiligheid op de scholen zeer zichtbaar door de moord op een docent van het Terra College in Den Haag. In de praktijk blijkt, dat deze problemen zich vooral bij scholen voor vmbo in de grote steden concentreren.

Genoeg aanleiding voor de Tweede Kamerfractie van de PvdA, gemeenteraadsleden en het PvdA Kenniscentrum om het afgelopen schooljaar diep in de alledaagse werkelijkheid van de scholen voor vmbo en praktijkonderwijs te duiken. In het hele land hebben de PvdA-kamerleden scholen bezocht. Er is gesproken met leerlingen, ouders, schooldirecteuren, docenten, leerlingbegeleiders, conciërges en buurtorganisaties.

Met een aantal scholen in Rotterdam is het vmbo detective project uitgevoerd: een reeks van werkbezoeken aan drie Rotterdamse scholen. Dit intensieve contact gaf de PvdA onderwijsspecialisten in de Tweede-Kamerfractie, de Eerste Kamer en de Rotterdamse politici in de gemeentepolitiek een realistisch beeld van de aard en de omvang van de problemen.

Uit alle gesprekken kwam een eenduidig beeld naar voren. Schoolleiders en leerkrachten willen meer waardering voor

hun leerlingen. Met de meeste leerlingen gaat het prima, maar ook zij hebben te lijden onder de groep met wie het niet goed gaat. De scholen willen meer maatwerk kunnen bieden om de problemen aan te pakken. Voor een deel zijn de middelen daarvoor te beperkt. En voor een deel wordt maatwerk belemmerd door bureaucratie. Er is behoefte aan kleinschaligheid ook binnen grotere bestuurlijke eenheden en aan ontschotting tussen het vmbo en het middelbaar beroepsonderwijs. Velen in het vmbo willen versoepeling van de regelgeving, weinigen wachten op het weer overhoop gooien van het vmbo. Het praktijkgerichte leren zit de meeste kinderen in de genen. Zij zijn geen boekenwormen. Daarom moet de beroepspraktijk centraal staan. Leerkrachten willen de betrokkenheid van de ouders vergroten omdat dit het schoolsucces positief beïnvloedt. Ouders willen de beste school voor hun kind. Leerlingen willen vooral trots zijn op hun school. Voor al deze vragen kregen we oplossingen aangereikt.

Er is haast geboden om de oplossingen van de scholen zelf politiek krachtiger te ondersteunen. Met de aanbevelingen in

Mieke Aarts, Mariette Hamer, en Ineke Geerdink op onderzoek bij directeur Gerard Soetman

deze brochure maken we daarmee een begin. Daarbij geldt één gouden uitgangspunt: de PvdA wil dat de scholen onderwijsvernieuwing zelf vorm kunnen geven. Een nieuwe structuurwijziging van de overheid past daar niet bij.

Dit boekje geeft u een beschrijving van de knelpunten, maar vooral ook van alle oplossingen die de mensen op de scholen bedacht hebben. Daar wil de PvdA zich hard voor maken.

HET VOORBEREIDEND MIDDEL- BAAR BEROEPSONDERWIJS: VMBO

1. MET EEN VMBO-DIPLOMA VOORUIT

Uit de praktijk: “Ik werk nu als ICT docent op deze school, maar vroeger was ik hier leerling. Toen was ik lastig, nu ben ik wijzer. Ik heb het hartstikke naar mijn zin.”

Veel kinderen willen weten waarom ze iets leren en wat ze er later mee kunnen doen. Leerlingen met een praktijkgerichte instelling vinden het vaak leuk om in de beroepspraktijk te oefenen en de theorie er vervolgens op school bij te leren. Voor deze kinderen is het beroepsonderwijs een uitkomst. Zij kunnen een opleiding volgen waarmee ze praktijkgericht onderwijs krijgen. Deze opleidingen bieden een goede kans op een baan. En de beroepen die deze kinderen gaan uitoefenen, zijn belangrijk voor onze economie.

Soms denken ouders dat hun kind een negatief advies krijgt als het aan het einde van de basisschool naar het vmbo verwezen wordt. Zij weten vaak niet dat er heel veel kinderen naar het vmbo gaan. De gedachte overheerst dat een theoretische opleiding beter is dan een praktische.

Op de arbeidsmarkt is eerder het tegendeel het geval. Jongeren met een afgemaakte beroepsopleiding vinden meestal gemakkelijk een baan. Ze beginnen met een beroep dat ze leuk vinden. Later volgen ze soms nog allerlei cursussen. Hierdoor klimmen ze op de arbeidsmarkt omhoog. De meeste beroepen op de arbeidsmarkt zijn op het niveau van het middelbaar beroepsonderwijs (mbo). Het vmbo biedt

een goede start voor een opleiding op het mbo. Ook als je zelfstandig ondernemer wilt worden is het vmbo een goede basis.

Juist omdat er zoveel leerlingen naar het vmbo gaan, is het belangrijk dat de samenleving waardering voor het vmbo toont. Nu krijgt het vmbo die waardering niet genoeg. De schoolgebouwen zijn vaak slecht onderhouden en niet geschikt voor de praktijkvakken die geleerd moeten worden. De docenten zijn soms overbelast. Ze moeten én veel aandacht geven aan de leerlingen én zelf lesmateriaal maken bij gebrek aan geschikte schoolboeken.

De PvdA wil

- **verbetering in werk- en leeromstandigheden op de vmbo-scholen. Dus opgeknapte gebouwen, genoeg personeel - in en buiten de klas - en op de beroepspraktijk afgestemd lesmateriaal.**
- **basisscholen meer mogelijkheden geven om kinderen voor te bereiden op het vmbo. Kinderen kunnen dan ook op de basisschool al meer praktijkgericht leren.**

2. OUDERS, DOE MEE!

Uit de praktijk: “We hebben veel contact met de ouders, elke week krijgen ze een A-viertje met nieuws mee. Dat merken we aan de kinderen.”

Het voortgezet onderwijs doorloop je niet even in je eentje. Kinderen halen betere resultaten als ze thuis gesteund worden. Daarom is het belangrijk dat ouders weten wat er op school gebeurt. Sommige ouders, onder wie veel allochtone ouders, houden gewild of ongewild afstand tot de school. Dat komt niet omdat zij niet om hun kinderen geven. Maar vaak weten ouders niet dat hun betrokkenheid grote invloed heeft op het leren van hun kinderen.

In de praktijk proberen scholen op allerlei manieren de ouders bij de school te betrekken. Soms gaan de docenten op huisbezoek. Dit levert de school veel informatie op over hoe het er bij een leerling thuis aan toe gaat. Daarna verloopt het contact met ouders soepeler. Een regelmatig gesprek tussen de klassendocent en de ouders op de school werkt ook goed. Ouders voelen zich prettiger als zij weten dat de school hun kind goed kent. En de tevredenheid van de ouders straalt af op de motivatie van het kind.

De tijd van vrijblijvendheid is voorbij. Er zijn scholen die contracten afsluiten met ouders die een nieuwe leerling aanmelden. Ondertekening van dit contract verplicht hen bijvoorbeeld aanwezig te zijn bij alle rapportbesprekingen van hun kind.

Soms is de taal een probleem in de contacten met de ouders. Het is belangrijk dat ouders ook Nederlands spreken, zodat zij hun kinderen kunnen helpen. Sommige scholen geven daarom bijles aan de ouders. Zolang de ouders de taal nog niet goed spreken, kunnen tolken helpen. Sommige scholen werken nauw samen met migrantenorganisaties. Ouders kampen soms zelf met problemen waardoor zij hun kinderen

minder goed kunnen begeleiden. Scholen die hiervan op de hoogte zijn, verwijzen ouders door naar bijvoorbeeld het schoolmaatschappelijke werk dat hen helpt de problemen aan te pakken.

Ouders moeten ook inspraak hebben over wat er op school gebeurt. Dat kan over allerlei zaken gaan, van de omgang met de kinderen tot de kosten voor schoolboeken.

De PvdA wil

- **een extra vergoeding aan de scholen rekening die rekening houdt met de tijd die leerkrachten nodig hebben om contacten met ouders te onderhouden.**
- **scholen en ouders stimuleren om samen een contract aan te gaan. Daarin staan de rechten en plichten van school, ouders en leerlingen. De school levert goed onderwijs en de ouders zijn actief bij hun kind betrokken.**
- **alle ouders die geen Nederlandse spreken, verplichten dit zo snel mogelijk te gaan leren, zodat zij hun kinderen beter kunnen helpen.**
- **dat ouders ook via verwijzing van het school maatschappelijk werk en opvoedingsondersteuning kunnen krijgen.**
- **de medezeggenschap van ouders beter regelen. Naast een ondernemingsraad voor leerkrachten moet er een ouderraad voor ouders komen. Deze ouderraad moet duidelijke bevoegdheden hebben.**

Uit de praktijk: **Geen smoesjes**

Met een kerndocent van de G.K. van Hogendorp School, gaan we op bezoek bij de moeder van een van de leerlingen.. Het gedrag van de leerling en zijn cijferlijst worden besproken. Smoesjes die eerder nog werkten, worden lastig als de docente het kind ermee confronteert. De docent werkt aan actieve betrokkenheid van ouders bij het wel en wee van hun kind op

school. Per jaar bezoekt ze alle ouders minimaal twee keer en voert ze drie gesprekken naar aanleiding van de rapporten. Daarnaast belt ze de ouders gemiddeld zo'n acht keer, niet alleen als het slecht gaat met hun zoon of dochter, maar juist ook als het goed gaat. De school heeft besloten dat alle kern-docenten (jaar 1 en 2) vanaf volgend schooljaar huisbezoeken gaan afleggen. De school wil zelfs meer, licht de directeur toe: "Samen met Delmatur - een welzijnsorganisatie van Marokkanen, Kaapverdianen en Turken - zijn we bezig 'moedermiddagen' te organiseren. Vaardigheden die kinderen op school leren worden dan ook overgebracht aan de ouders. Bijvoorbeeld het afleren van constant in de rede vallen, waarmee kinderen hier geboren lijken te zijn (...)." ."

3. EEN SOEPELE OVERGANG NA DE BASISCHOOL

Uit de praktijk: "Mijn dochter kreeg les van een heleboel docenten, ze wist hun naam niet eens. Mijn zoon heeft maar één juf en één meester, lekker overzichtelijk."

Op de basisschool zijn kinderen gewend om de meeste vakken van één juf of meester te krijgen. Ze krijgen les in een vertrouwde omgeving. De overstap naar het vmbo is voor kinderen groot. Het schoolgebouw is groter en verder weg van huis. En de kinderen krijgen veel meer vakken en docenten. In het vmbo krijgen leerlingen in klas 1 en 2 te maken met de basisvorming. Dit is een uitgebreid pakket van gemiddeld veertien vakken. Dat is voor de meeste leerlingen in het vmbo te veel. Daarom zijn er voorstellen om de basisvorming aan te passen. Dan wordt het mogelijk vakken samen te voegen tot leergebieden. Hierdoor zien de kinderen meer samenhang tussen de vakken.

Sommige scholen werken al met kerndocenten of kernteams. Een kerndocent is meestal de mentor van een bepaalde klas en geeft de meeste vakken. Een kernteam bestaat uit twee of

drie docenten, die de vakken onderling verdelen. De leerlingen krijgen met minder verschillende docenten te maken en voelen zich meer op hun gemak. Een kerndocent krijgt vrij snel inzicht in een leerling, in zijn of haar mogelijkheden en manier van leren. Hij kan beter in de gaten houden hoe zwaar de belasting voor de kinderen is. Ook het contact met de ouders wordt er gemakkelijker op.

Door de clustering van vakken komen de vaardigheden van de kinderen, die zij bij de lessen opdoen, meer op de voorgrond te staan. Dat is belangrijk omdat het bedrijfsleven steeds meer hecht aan die vaardigheden (competenties) en minder aan theoretische kennis. Sommige scholen werken daarom al meer met thema's dan met vakken. Dit noemen ze "het nieuwe leren". Voor de kinderen is dat vaak veel leuker. Leerkrachten uit het basisonderwijs zijn gewend om de kinderen meerdere vakken te geven. Sommigen vinden het leuk om na een aantal jaren basisonderwijs als kerndocent in het vmbo te gaan werken. Officieel zijn ze hiertoe niet bevoegd. In de praktijk doen ze het heel goed.

De PvdA wil

- **kinderen in de onderbouw met minder aparte vakken belasten. Hierdoor kunnen zij het onderwijs beter volgen en komt er meer samenhang in hun lessen.**
- **het docenten uit het basisonderwijs gemakkelijker maken om als kerndocent op het VMBO te gaan werken.**

Uit de praktijk: **Investeren in jaar 1 en 2**

Een van de directeuren vindt het investeren in kinderen in de eerste twee jaar het allerbelangrijkste om schooluitval te voorkomen. "Je kunt niet van twaalf-jarigen verwachten dat ze al weten wat ze later willen worden. Bovendien moeten ze wennen aan de nieuwe omgeving en de vakken. De eerste twee jaar maken we gebruik van kerndocenten. De kinderen die

naar het vmbo gaan zijn de onderste groep in het basisonderwijs. Al jaren scoren ze laag en kunnen niet goed mee. Vaak komen ze gedemotiveerd op het vmbo binnen en het gevaar is dat ze dat blijven. Het imago van het vmbo moet zeker veranderen."

4. EEN OPLEIDING DIE BIJ JE PAST

Uit de praktijk: *"Focus op wat de leerling wél kan en niet op wat hij of zij niet kan."*

Aan het einde van de basisvorming kiezen leerlingen voor één van vier de leerwegen in het vmbo:

- de basisberoepsgerichte leerweg, deze leidt op naar niveau 1 en 2 mbo
- de kaderberoepsgerichte leerweg, deze leidt op naar niveau 2, 3 en 4 mbo
- de gemengde Leerweg, deze leidt op naar niveau 3 en 4 mbo
- de theoretische Leerweg, deze leidt op naar niveau 3 en 4 mbo en havo

Daarnaast kiezen de leerlingen voor een sector. Dat betekent een keuze uit groen, techniek, economie of welzijn & verzorging. Scholen zetten met hulp van de decanen een traject uit om de leerlingen te begeleiden bij het kiezen van de juiste leerweg en de juiste sector. In het tweede leerjaar moet de keuze gemaakt worden. In de loop van het derde leerjaar blijken sommige kinderen op de verkeerde plek te zitten. Dat is niet verwonderlijk als je bedenkt dat de kinderen pas veertien jaar zijn als ze deze keuze moeten maken.

In de praktijk werken de leerwegen maatwerk eerder tegen dan dat zij het bevorderen. De kinderen mogen maar op één niveau landelijk examen doen. Meestal kiezen ze daarom voor de leerweg op het niveau van het vak waarin ze het

slechtst zijn. Stel een leerling is slecht in wiskunde, maar goed in koken en bakken. Dan kiest hij voor de basisberoepsgerichte leerweg want hij moet ook voor wiskunde slagen. Maar de andere vakken had hij eigenlijk best in de kaderberoepsgerichte leerweg kunnen volgen. Dat kan nu niet en dat is jammer, want de leerling had meer kunnen bereiken. Kinderen hebben dus last van de gedwongen keuze voor één enkele leerweg.

Het is voor ouders lastig te begrijpen dat de theoretische leerweg ook nog steeds op een aparte mavo of op een school met havo/vwo wordt gegeven. Zij denken vaak dat deze opleiding beter is dan de theoretische leerweg die wordt gegeven op de vmbo-scholen. Toch is het dezelfde opleiding. De theoretische leerweg (TL of vmbo-t) kent geen enkel beroepsgericht vak. Je kunt er mee naar het mbo of de havo.

Over de inhoud van de theoretische leerweg is veel discussie. De afwezigheid van een beroepsgericht vak breekt de leerlingen later in het mbo op. Ook de leerlingen die na de theoretische leerweg de havo volgen, komen vervolgens toch vaak op het mbo terecht. Zij ervaren dan hetzelfde probleem. Er zijn daarom veel voorstanders, waaronder werkgevers, om in

ieder geval één beroepsgericht vak te verplichten. De leerlingen die willen doorstromen naar de havo - ongeveer tien procent - kunnen dan voor een zevende vak kiezen. Sommige scholen werken al zo. Met dit voorstel blijft het ook voor havo/vwo-scholen mogelijk om de theoretische leerweg aan te bieden.

De PvdA wil

- **meer flexibiliteit in de leerwegen brengen. Zo hoeven de leerlingen niet alle vakken op hetzelfde niveau te volgen. Zo mogen zij per examenvak een leerweg kiezen.**
- **leerlingen de ruimte bieden om na het derde jaar nog te switchen van afdeling of sector.**
- **de theoretische leerweg ombouwen tot de algemene beroepsvoorbereidende leerweg. Leerlingen doen in zes of zeven vakken examen. Naast vier of vijf theoretische vakken volgen ze ook één of twee beroepsgerichte vakken. Zij kunnen zowel doorstromen naar het middelbare beroepsonderwijs als naar de havo. De gemengde leerweg kan vervallen.**
- **leerlingen op elk moment in het jaar bij de school toelaten zonder dat dit financiële risico's heeft voor de scholen.**

5. KLEINERE KLASSEN EN MEER INDIVIDUELE BEGELEIDING

Uit de praktijk: " Soms zit een halve groep te treuzelen omdat ik geen tijd voor ze heb. Ze hebben veel aandacht nodig."

De basisberoepsgerichte is de meest praktijkgerichte leerweg. Toch is hier de hoogste uitval van leerlingen. Dat komt omdat deze leerweg voor sommige leerlingen te zwaar is of omdat de klassen te groot zijn. En ook omdat in de basisbe-

roepsgerichte leerweg nogal wat kinderen zitten die extra begeleiding nodig hebben. Die extra begeleiding noemen we leerwegondersteuning (lwoo). Veel van deze leerlingen hebben gedrag- en concentratieproblemen. Dat is zwaar voor de docenten, die ook niet altijd genoeg kennis in huis hebben om met zulke leerlingen om te gaan. En het is zwaar voor deze leerlingen zelf, omdat ze te weinig aandacht en specialistische zorg krijgen.

Voor hun klasgenoten is het ook vervelend. Die dreigen ondergesneeuwd te raken, omdat de docent te weinig aandacht aan hen kan besteden. Daarom is juist hier de huidige klassengrootte een obstakel. Er zitten nu te veel leerlingen in de klas om elk kind voldoende aandacht te kunnen geven. In de basisberoepsgerichte leerweg moet daarom met kleinere groepen gewerkt kunnen worden. Scholen vragen hier nadrukkelijk om. Het onderwijs kan dan individueler en meer op maat worden gegeven.

De kinderen hebben vaak niet alleen problemen met het leren, soms weten ze ook niet goed hoe ze zich moeten gedragen. Een leerlingbegeleider kan dan helpen. Dat moet een echte vertrouwenspersoon zijn, die van basisschool tot beroepsopleiding aan een leerling gekoppeld is. Bij allochtone jongeren kan het helpen als dit iemand is die inzicht heeft in de thuiscultuur.

De PvdA wil

- **Kleinere klassen, vooral in de basisberoepsgerichte leerweg, om de leerlingen meer individuele aandacht en onderwijs te geven.**
- **Intensieve leerlingbegeleiding van basisschool tot beroepsopleiding. Het aantal uren hiervoor moet flink vergroot worden.**

6. LEREN VANUIT DE PRAKTIJK

Uit de praktijk: “Na de stage kreeg ik een ander kind terug in de klas, gemotiveerd en met veel meer zelfvertrouwen.”

Een andere oplossing voor de problemen van leerlingen in de basisberoepsgerichte leerweg is het leerwerktraject. Dit leerwerktraject is er gaandeweg bijgekomen in het vmbo. De leerlingen die dit traject volgen zijn een groot deel van hun opleiding in een bedrijf, onder verantwoordelijkheid van de school. Het gaat nu nog maar om weinig leerlingen, maar de verwachting is dat het leerwerktraject snel meer leerlingen zal trekken. In de toekomst zullen er meer plaatsen in bedrijven nodig zijn.

De beste manier om spijbelen en schooluitval tegen te gaan, is het onderwijs te laten aansluiten op wat kinderen aanspreekt. Te veel jongeren hebben het gevoel niet op hun plek te zitten op school. Zij voelen zich opgesloten binnen de vier muren van een doorsnee klaslokaal. Voor hen is het belangrijk dat zij praktijkgericht kunnen leren en snel zicht krijgen op hun latere beroep. Ze leven op als zij via een stage erva-

ring opdoen op de werkvloer. Daar ontplooiën zij hun talenten beter. Nu mogen ze echter niet meer dan 60 uur stage lopen. Dat praktijkgericht onderwijs kan ook binnen de school plaatsvinden: via nagebootste bedrijven en schoolwerkplaatsen.

Behalve een leerweg moeten de leerlingen ook een sector kiezen (groen, techniek, zorg & welzijn en economie). Binnen elke sector heb je dan weer een aantal afdelingen. Zo kun je binnen de sector zorg & welzijn de opleiding uiterlijke verzorging of ziekenverzorging kiezen. Voor kinderen is kiezen moeilijk. Zij weten nog niet wat het vak inhoudt. De vakken sluiten ook lang niet altijd aan op het latere beroep van de leerling. Door de indeling in sectoren maken jongens en meisjes nog steeds traditionele keuzes. Jongens kiezen techniek en meisjes kiezen verzorging of administratie. Sommige scholen later daarom de sectorale indeling vallen en combineren vakken uit de verschillende opleidingen tot een nieuw pakket. Hierdoor wordt veel meer uit de leerlingen gehaald.

De PvdA wil

- **dat een grotere groep leerlingen geplaatst kan worden in het leerwerktraject.**
- **het aantal uren stage dat mag worden gegeven verhogen en niet meer aan een maximum (nu maar 60 uur) verbinden.**
- **scholen meer mogelijkheden geven om praktijkgericht onderwijs in nagebootste bedrijven en schoolwerkplaatsen te verzorgen.**
- **dat scholen kunnen kiezen voor intersectorale programma's, zodat er meer uit de leerlingen wordt gehaald en de aansluiting op de praktijk wordt vergroot.**

Uit de praktijk: *Andere manier van leren*

Een schooldirecteur stelt: "Het ontbreekt in dit land aan een heldere visie op onderwijs. Het kind heeft een andere manier van leren gekregen, aanvaardt dat. We denken nog vanuit oude opvattingen. En het idee om kinderen bij elkaar te zetten, zodat ze zich aan elkaar optrekken, pakt in de praktijk averechts uit: ze trekken elkaar juist omlaag!" Een andere directeur vult aan: "Structuur is niet hetzelfde als een busopstelling in de klas. Kinderen moeten weten wat er verwacht wordt, ze moeten begeleiding kunnen krijgen en in een veilige omgeving zijn, zodat ze het gevoel hebben: 'ik ben hier aan het léren'."

7. GEEN LEERLING VAN SCHOOL ZONDER DIPLOMA

Uit de praktijk: "Ik was jaren werkloos, soms denk ik wel eens, had iemand me maar beetgepakt. Ik kon het gewoon niet alleen."

Voor jongeren is het belangrijk dat zij een diploma halen waarmee zij een baan kunnen vinden of verder kunnen leren. Zonder diploma loop je vaker de kans om werkloos te worden en te blijven. In de grote steden lopen de allochtone jongeren het gevaar de school zonder diploma te verlaten. Voor heel Nederland geldt dat de meeste schoolverlaters zonder diploma autochtone kinderen zijn.

Het vmbo levert geen diploma op waarmee je direct een volwaardig beroep kunt uitoefenen. Daarvoor heb je een mbo-diploma nodig. Wel kun je met een vmbo-diploma goed doorstromen naar het mbo. Veel jongeren vinden deze overstap te lang duren. Zij willen graag in de praktijk aan de slag en hebben geen zin om naar een nieuwe school te gaan. Sinds kort kunnen vmbo-scholen een diploma afgeven voor mbo-niveau 1. Je kunt daarmee een beroep als assistent uitoefenen, zoals assistent-verkoper of assistent-kinderverzorgster. In het

midden- en kleinbedrijf (MKB) is daar veel behoefte aan. Het is daarom belangrijk dat de leerlingen daar werkervaring kunnen opdoen. Werkgevers in het MKB kregen tot voor kort een fiscale vergoeding hiervoor (de zogenoemde SPAK). Met deze vergoeding konden zij leerlingen beter begeleiden. Met het verdwijnen van de vergoeding is het moeilijker voor het MKB om deze plaatsen aan te bieden.

Jongeren die voor hun 23ste het onderwijs zonder diploma verlaten lopen een verhoogd risico op langdurige werkloosheid op latere leeftijd. De school moet deze jongeren erbij houden. Een combinatie van leren en werken is dan de oplossing.

De PvdA wil

- **dat jongeren ook op het vmbo een diploma kunnen halen waarmee ze direct op de arbeidsmarkt aan de slag kunnen. Zij hoeven dan niet meer naar een vervolgopleiding. Dit vraagt een betere samenwerking tussen vmbo, middelbaar beroepsonderwijs en het bedrijfsleven.**
- **jongeren tot 23 jaar die nog geen diploma voor de**

arbeidsmarkt hebben een diplomaplicht geven. In een ‘werken en leren’- traject blijven zij aan een school verbonden totdat zij hun diploma halen.

- **werkgevers in het MKB een praktijkplicht geven. Dat betekent dat zij minimaal één stageplaats bieden zodat meer jongeren hun diploma kunnen halen. Het MKB wordt hierbij fiscaal ondersteund. Dit sluit aan bij de bredere ondersteuning van de overheid aan het MKB in het kader van het 40.000 jongeren banenplan.**

8. MET HET VMBO NAAR EEN VERVOLGOPLEIDING

Uit de praktijk: “De school wil graag contact houden met leerlingen en ze in ieder geval nog een poosje begeleiden nadat ze de school verlaten hebben.”

Veel leerlingen volgen na het vmbo een opleiding in het middelbare beroepsonderwijs. Ook de leerlingen die geen vmbo-diploma halen, mogen verder leren op het mbo. Dat heet drempelloos doorstromen. Op papier lijkt de stap naar de vervolgopleiding dus geregeld. De praktijk blijkt weerbarstig. Van de middelgrote vmbo- school komt de leerling op een massaal regionaal opleidingscentrum (ROC) terecht. Hier worden heel veel mbo-opleidingen tegelijk gegeven. Zonder zorgvuldige overdracht tussen de vmbo-school en het ROC is er een grote kans dat de leerling op het roc verzuipt.

Ook krijgen leerlingen te maken met een overlap in lesstof. In het eerste jaar van het mbo krijgen ze deels lessen die ook al op het vmbo zijn gegeven. Zij gaan zich dan vervelen. Andere leerlingen blijken een verkeerde mbo-opleiding gekozen te hebben. Een leerling die slecht is in Nederlands krijgt het bijvoorbeeld moeilijk op een administratieve mbo-opleiding, omdat er veel taalbeheersing wordt gevraagd. Een verkeerde keuze is slecht voor de motivatie. Leerlingen hebben dan

geen zin meer om iets anders te kiezen en gaan werken of op straat zwerven. Ongeveer een derde van de leerlingen vertrekt al in het eerste jaar van het mbo. Dat is slecht voor de leerling en zijn toekomst. En het is ook slecht voor Nederland, want we hebben veel mensen met een mbo-diploma nodig.

In de praktijk vragen de vmbo-scholen dan ook veel aandacht voor wat zij de 'warme' overdracht van leerlingen van vmbo naar mbo noemen. Dit betekent een betere aansluiting van programma's en een voortzetting van de individuele leerlingbegeleiding.

Soms gaat het om praktische zaken. Zo zijn leerlingen in het voorjaar al klaar op het vmbo, maar kunnen ze pas in september op het ROC beginnen. Sommige leerlingen vinden dat te lang duren en haken af. Voor mbo-scholen is het een probleem dat hun bekostiging niet berekend is op tussentijds instromen van leerlingen. In de regio's Rotterdam en Almere willen scholen graag een experiment als 'regelvrije regio' starten om dit soort problemen aan te pakken.

De PvdA wil

- **de schotten tussen het vmbo en het mbo verwijderen. Regelgeving die dit verhindert, moet verdwijnen.**
- **de mentor uit het vmbo tijd geven om zijn leerling ook in het eerste jaar van het mbo te volgen en contact te onderhouden met de mentor in het mbo.**
- **de bekostiging van het mbo zo aanpassen, dat leerlingen die in de loop van het studiejaar onderwijs gaan volgen, worden meegerekend in de financiering.**

9. GEEN LEERLING TUSSEN WAL EN SCHIP

Uit de praktijk: "De zorg voor sommige leerlingen stopt niet na de les, we praten over de problemen thuis en houden in de gaten dat ze elke dag weer op school komen."

In het vmbo hebben bijna 80.000 leerlingen extra begeleiding nodig, meestal vanwege leer- of gedragsproblemen. Hun aantal is de afgelopen jaren fors toegenomen. Dat heeft onder andere te maken met veranderingen in de samenleving, waardoor meer kinderen in een kwetsbare positie opgroeien. Om recht te hebben op leerwegondersteuning (lwoo) moeten die kinderen aan een aantal voorwaarden voldoen. De school krijgt dan extra geld voor hen. In de grote steden zijn er scholen met zoveel leerlingen die leerwegondersteuning krijgen, dat zij in aparte klassen worden ingedeeld.

Op scholen voor vmbo ontstaan veel problemen omdat de leerkrachten onvoldoende aandacht aan deze leerlingen kunnen geven. Dat heeft verschillende redenen.

Er zijn leerlingen die wel extra begeleiding nodig hebben, maar niet zo structureel dat zij recht hebben op leerwegondersteuning. Veel van deze kinderen hebben sociaal-emotionele problemen. Scholen ontvangen voor deze 'losse' zorgleerlingen dan geen bedrag per kind, maar beschikken samen met andere scholen in hun regio over een speciaal potje. Dat potje is in sommige steden te klein.

Soms ontdekken scholen te laat dat leerlingen leerwegondersteuning nodig hebben. Na het eerste leerjaar wordt hiervoor geen extra geld meer verstrekt, terwijl de leerlingen de extra begeleiding alsnog hard nodig hebben.

Ook is er een groep leerlingen die zoveel extra aandacht vraagt, dat scholen dat didactisch en orthopedagogisch gezien niet aankunnen. Hier botst de opgelegde zorgplicht met de realiteit, alle goede wil ten spijt.

Vooraf voor de kinderen die vroeger naar het voortgezet speciaal onderwijs (vso) gingen, bijvoorbeeld het onderwijs voor leer- en opvoedingsmoeilijkheden (lom), moeten er meer voorzieningen komen. Voor hen is onderwijs in kleine klassen en kleine schoolgebouwen nodig. Veel regio's kennen al een orthopedagogisch didactisch centrum (OPDC) dat voor specialistische begeleiding zorgt. Deze zouden een rol kunnen

spelen bij de oplossing van de problemen. Ook zijn er vmbo-scholen die samen met andere scholen in hun stad of regio een zogenaamde zorglocatie inrichten, waar deze leerlingen in een vertrouwde omgeving les krijgen.

De PvdA wil

- **de leerwondersteuning ook na het eerste lesjaar nog toe kennen, waardoor de school een hogere vergoeding kan krijgen voor de betreffende leerling.**
- **leerlingen die vergelijkbaar zijn met kinderen die voorheen naar het speciaal onderwijs (VSO/LOM) gingen, nu meer specialistische begeleiding geven. Binnen de school moeten de mensen die dagelijks met deze leerlingen te maken hebben hiervoor middelen krijgen (geormerkt geld, gebouwen, specialistische hulp). Zij kunnen dan zelf de beste organisatorische oplossing kiezen: extra individuele begeleiding, een aparte afdeling binnen de school of een zelfstandige (zorg)vestiging die ze samen met andere scholen opzetten. De ouders moeten hierbij goed betrokken worden. Scholen moeten verantwoord worden dat de middelen aan de betreffende kinderen ten goede komen.**

Uit de praktijk: *Zorgleerlingen aan het woord*

De meeste lwoo-leerlingen vindt de Rotonde, de nevenvestiging zorg van Thorbecke, een fijne school. Kleinere klassen - van vijftien leerlingen - blijken drukke kinderen een stuk rustiger te maken. De kinderen beseffen zelf ook dat ze speciale aandacht nodig hebben: "Hier gaat het beter dan op mijn vorige school, ze weten dat je problemen hebt en een achterstand"; "ik kan niet tegen kritiek, dan ga ik schreeuwen"; "als ik hier niet zat, zou mijn gedrag minder goed gaan, dan werd ik druk" Op de vraag wat de politiek moet doen, antwoordt een van de leerlingen: "Het onderwijs ophemelen, want ik zit niet op een debielenschool!" Hij krijgt veel bijval van de rest.

10. LEREN OP EEN VEILIGE SCHOOL

Uit de praktijk: *"Samen met de leerlingen hebben we tien gedragsregels opgesteld. We nemen ze elke dag even door. Leerlingen spreken elkaar er steeds vaker op aan."*

Kinderen leren het beste als zij het naar hun zin hebben op school. Een school waar leerlingen zich thuis voelen is een veilige school. Als het kind zich prettig voelt, gedraagt het zich ook niet zo snel agressief. Steeds vaker stellen scholen daarom met de leerlingen - en ouders - gedragsregels op over hoe je op school met elkaar om gaat.

Geweld is een maatschappelijk probleem, dat niet alleen op de scholen speelt maar ook daarbuiten. Geweld bij jongeren ontstaat vaker als er thuis problemen zijn. Bijvoorbeeld geldzorgen of veel ruzie tussen de ouders. Sommige leerlingen komen hierdoor al jong in aanraking met criminaliteit of justitie. De aanwezigheid van jeugdzorg in de school is voor deze jongeren erg belangrijk. Want als zij op tijd goede begeleiding krijgen, raken ze snel weer op het goede spoor. Scholen waar de jeugdzorg, de wijkagent en de maatschap-

pelijk werker een vaste plek hebben, boeken goede resultaten. De problemen van leerlingen worden vroeg aangepakt, met minder kans op escalatie. Ook ouders hebben er baat bij. Zij raken makkelijker aan de praat over de opvoedingsproblemen. Hierdoor wordt de veiligheid op school verbeterd. Veel scholen werken met zogenaamde zorgteams. Dat loopt nog niet goed genoeg. Er is nog te veel bureaucratie, er wordt te veel langs elkaar heen gewerkt en er is een te grote afstand tussen de school en de hulpverleners.

De moord op een leraar op het Terra College, een vmbo-school in Den Haag, heeft Nederland opgeschrikt. Hierna verschenen veel berichten over onveiligheid in het vmbo. Tegelijkertijd bleek dat juist op vmbo-scholen al veel voorzorgsmaatregelen zijn genomen. De scholen pakken bijvoorbeeld leerlingen die de regels overtreden direct aan. Leerlingen leren zich minder agressief te gedragen. Docenten krijgen een training om onacceptabel gedrag van leerlingen te veranderen in positief gedrag.

De aanwezigheid van een conciërge is erg belangrijk voor de veiligheid. Hij of zij let er goed op dat kinderen zich aan de regels houden. Vaak weet de conciërge het beste wat er zich in de school afspeelt. Door de bezuinigingen van het kabinet op de ID-banen dreigen sommige conciërges hun baan te verliezen.

De PvdA wil

- **de wijkagent, de jeugdzorg en het schoolmaatschappelijke werk een vaste plek op de school geven. De school moet middelen krijgen om jeugdzorg en maatschappelijk werk in te kopen.**
- **dat in het schoolwerkplan van alle scholen veiligheidsregels staan, zodat ouders en leerlingen hiervan op de hoogte zijn. Aan die regels moet iedereen zich houden.**
- **dat conciërges en klassenassistenten hun banen**

behouden. Juist zij vervullen een belangrijke rol bij het bewaken van de veiligheid.

Uit de praktijk: **Conflictbemiddelaars**

De coordinator van de brede school van de G.K. van Hogendorp legt uit hoe belangrijk het is goed samen te werken met anderen in de wijk: “Stichting de Meeuw, een welzijnsorganisatie, traint bijvoorbeeld een aantal leerlingen van de school als conflictbemiddelaars. Als er een conflict ontstaat op school tussen twee leerlingen dan wordt dat door de conflictbemiddelaars opgepakt en opgelost. Als er een probleem met een leerling op school is in de criminele sfeer dan wordt de wijkagent opgeroepen. Sinds enkele jaren is met de wijkagent een goed contact opgebouwd; zodra de school belt staat de agent voor de deur. Dat was voorheen anders, omdat toen alleen voor het basisonderwijs zo’n verplichting bestond voor de politie. Nu is zo’n verplichting ook vastgelegd voor de G.K. van Hogendorp School. Op deze manier komt de school ook te weten wat sommige jongeren op hun kerfstok hebben. Ook met de opbouwwerker uit de wijk zijn goede contacten ontstaan. De opbouwwerker is toch het cement van de organisaties in de wijk.”

11. ALS HET OP SCHOOL - EVEN - NIET GAAT

Uit de praktijk: “Een leerkracht kreeg een brief met doodsbeldreiging. We herkenden de dader aan het handschrift en deden aangifte. Maar het bewijs gold niet. De volgende dag zat hij weer in de klas.”

In het vmbo zitten verhoudingsgewijs veel lastige leerlingen. Deze kinderen zijn lastig voor anderen en voor zichzelf. Ze spijbelen, komen in contact met de politie, zijn betrokken bij geweldsincidenten en zijn vaak ongemotiveerd. In de meeste gevallen stoppen de scholen veel energie in deze leerlingen.

Ze zien het als hun verantwoordelijkheid er alles aan te doen om deze kinderen niet buiten de boot te laten vallen. Zeker zo belangrijk is de rol van de ouders. Ook zij moeten verantwoordelijkheid dragen voor het gedrag van hun kind en de school mag hen daarop aanspreken. Sommige ouders kunnen het niet accepteren als het niet goed met hun kind gaat. Zij vertonen dan zelf agressief gedrag naar de leerkracht. Ook houden ze soms tegen dat hun kind naar een andere school gaat.

Scholen klagen erover dat zij leerlingen die extreme overlast bezorgen niet kunnen verwijderen. De wet verplicht hen nu om eerst een andere school te zoeken voordat ze de leerling verwijderen. Sommige scholen zien daarom geen andere uitweg dan te zwijgen over onveilige situaties. Anders wordt het vinden van een andere school voor deze onhandelbare leerlingen namelijk nog moeilijker.

Scholen hebben soms samen een time-out project. De leerling wordt daar tijdelijk geplaatst en krijgt een individuele aanpak. Sommige leerlingen kunnen daarna terug naar de school. Voor anderen wordt een nieuwe school gezocht. Er zijn ook leerlingen die meer baat zouden hebben bij een 24-uurs voorziening. Zij geven na schooltijd ook veel overlast en zwerven op straat.

De PvdA wil

- **scholen sneller en beter laten helpen door politie en justitie in geval van agressief gedrag van ouders of leerlingen.**
- **dat leerlingen die niet te handhaven zijn van hun school verwijderd kunnen worden. De verantwoordelijkheid voor de herplaatsing - binnen of buiten het onderwijs - moet bij de leerplichtambtenaar of de onderwijsinspectie liggen. Hiervoor is een wijziging van de Wet op het Voortgezet Onderwijs nodig.**
- **uitbreiding het aantal time-out projecten, waarin leerlingen voor kortere of langere tijd terecht kunnen. Voor een beperkte groep onhandelbare leerlingen moet ook een 24-uurs opvang opgezet. Zij moeten dan langs deze weg een diploma kunnen behalen.**

12. DE DIDACTIEK EN DE DOCENTEN

Uit de praktijk: “De zij-instromers krijgen op de opleiding de verkeerde kennis, het kan allemaal veel sneller in de praktijk.”

Vmbo-docenten ontwikkelen lesmateriaal dat is afgestemd op de beroepen waarin de leerlingen gaan werken. Er zijn werkplekstructuren bedacht, waar leerlingen in een nagebootst bedrijf leren. Algemene vakken zijn aangepast aan de praktijkvakken, waardoor de leerlingen ineens wel het nut van Nederlands, Engels of natuurkunde zien. Basisgedachte is dat de leerling geen obstakels mag tegenkomen in de schoolloopbaan. Hij of zij start op het vmbo met het ontwikkelen van vaardigheden die later nodig zijn in het beroep en bouwt daaraan verder tijdens de vervolgopleiding in het mbo. Alle vorderingen worden in een portfolio (een werkmap) vastgelegd. Deze beroepsdidactiek moet verder ontwikkeld worden en meer status krijgen.

Er is een tekort aan leerkrachten in het vmbo. Dat is des te zorgelijker omdat er veel docenten werken binnenkort met pensioen gaan. Werken in het vmbo moet daarom aantrekkelijker worden. Het werk van de docenten moet minder zwaar worden. Vmbo-leerlingen vragen nu eenmaal veel van hun docent: veel geduld, veel takt, veel warmte en betrokkenheid. Daarvoor moeten de leerkrachten meer tijd krijgen. In de grote steden is behoefte aan meer allochtone leerkrachten. Dit heeft een goede uitwerking: het werkt als een voorbeeldfunctie voor de leerlingen en het vergroot de betrokkenheid van de ouders bij de school. Het praat makkelijker met een leraar die bekend is met de achtergrond van jouw kind. Zij kunnen daar ook een goede rol vervullen als decaan. Overigens geldt ook hier de wens tot gemengde scholen: het docentencorps als afspiegeling van onze samenleving. Afgestudeerden met een pedagogische opleiding (PABO) willen vaak na een paar jaar les geven in het basisonderwijs de overstap maken naar het voortgezet onderwijs. Nu komen ze net als alle andere zijinstromers binnen en krijgen met allerlei ontheffingsprocedures te maken, terwijl ze vaak direct aan de slag kunnen.

De overheid stimuleert de overstap van mensen uit andere beroepen naar het onderwijs. Het vmbo moet hierbij voorrang

krijgen. De lerarenopleidingen stellen nog te vaak overbodige eisen. Ook stellen ze nog te vaak het algemeen voortgezet onderwijs centraal. Docenten en schoolleiders uit het beroepsonderwijs moeten betrokken worden bij de inhoud van de lerarenopleiding. Zij weten immers als geen ander wat een goede vmbo-docent moet kunnen. De PvdA is daarom voorstander van meer mogelijkheden tot opleiden in de school.

De PvdA wil

- **met een speciale leerstoel aan een Nederlandse universiteit erkenning geven aan de ontwikkeling van de didactiek voor het beroepsonderwijs.**
- **de arbeidsvoorwaarden in het vmbo verbeteren.**
- **afgestudeerden met een diploma van de PABO de kans geven zonder tijdverlies een lesbevoegdheid te halen voor de onderbouw van het vmbo.**
- **aparte bekwaamheidseisen voor (toekomstige) docenten in het beroepsonderwijs, met speciale aandacht voor het werken met zorgleerlingen. Deze moeten samen de scholen worden opgesteld.**
- **allochtone jongeren met een havo- of vwo-diploma stimuleren op het vmbo te gaan werken als docent, leerlingbegeleider of decaan.**

13. DE SCHOOL IS ER OOK NA HET LAATSTE LESUUR

Uit de praktijk: "Zonder de brede-school-activiteiten waren de eindexamen-resultaten niet zo goed geweest, de kinderen ontspannen zich beter en zitten rustiger in de klas."

De vmbo-scholen steken steeds vaker energie in het opvangen van leerlingen buiten de lessen om. Zij willen de leerlingen iets bieden, waarvoor onder schooltijd niet genoeg tijd is. Daarom ontwikkelen veel vmbo scholen zich tot de zogenoemde brede scholen. Dit zijn scholen waar ook na school-

tijd van alles te beleven is. Er zijn zowel educatieve als recreatieve activiteiten aan. Kinderen leren zich hier beter te uiten en gaan daardoor met meer plezier naar school. Zij ontwikkelen een betere studiehouding. Ook de ouders raken door deze activiteiten betrokken bij de school. De taak van de gewone school is dat de leerling wordt opgeleid voor een examen en diploma. Vaak lukt dat niet zonder de brede school, omdat de leerlingen na schooltijd op straat gaan zwerven en in verkeerde circuits terecht komen. Wanneer de school de leerlingen ook na schooltijd beet pakt, stopt dit. In een brede school voeren de leerkrachten de activiteiten niet zelf uit, maar worden andere instanties en personen bij de school ingeschakeld zoals jongerenwerkers, sportclubs, computerclubs, etc. Ook nemen instanties als jeugdzorg, maatschappelijk werk en bibliotheken deel aan de brede school.

Met de brede school nemen scholen voor vmbo verantwoordelijkheid voor de leerlingen. Maar met de standaardbekostiging voor scholen is de brede school niet in stand te houden. Een bijdrage van de leerlingen kan hooguit symbolisch zijn - om vrijblijvendheid bij activiteiten tegen te gaan - maar zal nooit alle kosten dekken. Daarom steken meestal gemeenten er veel geld in. De dreigende bezuinigingen bij gemeentes is

het risico groot dat deze subsidies aan de scholen worden ingetrokken waardoor de activiteiten moeten stoppen. Hierdoor zullen de kinderen weer op straat gaan zwerven.

De PvdA wil

- **een structurele bijdrage aan scholen voor het opzetten en in stand houden van activiteiten in het kader van de “brede-school”. Het kabinet en de gemeenten moeten samen met geld over de brug komen.**

14 GEEN BEZUINIGINGEN OP HET VMBO

Uit de praktijk: “ID-regeling afgelopen: dag conciërge!”

Schoolleiders uiten veel zorgen over dreigende bezuinigen van het kabinet. Het is vooral de stapeling van bezuinigingen die als een donkere wolk boven de scholen hangt:

- Scholen krijgen minder geld voor leerlingen met buitenlandse ouders (CUMI). Deze subsidie wordt meestal gebruikt om de klassen kleiner te maken.
- Sommige scholen krijgen minder geld voor de leerwegondersteuning, de extra ondersteuning aan leerlingen die moeilijk leren.
- Veel scholen hebben ondersteunend personeel in dienst die een ID-baan hebben. Deze mensen, bijvoorbeeld conciërges, helpen de leraren bij hun werk, zodat die meer tijd hebben voor de leerlingen. Op deze ID-banen wordt door het kabinet bezuinigd.
- Sommige allochtone leerkrachten werden betaald uit de zogenoemde OALT- middelen. Zij onderhielden contacten met ouders en gaven bijles aan leerlingen, in het vmbo vooral bijles Nederlands. De OALT-regeling is afgeschaft.
- Voor CAO-afspraken over loonsverhoging voor docenten geeft de overheid geen extra geld meer. De scholen moeten de loonsverhoging zelf bekostigen. Dat betekent min-

der leraren, dus grotere klassen en minder tijd voor andere activiteiten.

- De gemeenten krijgen minder geld voor het gemeentelijke onderwijsachterstandenbeleid (GOA). Dit geld ging grotendeels naar de scholen, die daarmee de buitenschoolse activiteiten betalen. Voor veel kinderen uit achterstandsgezinnen - allochtoon én autochtoon - zijn deze activiteiten de enige gelegenheid om bijvoorbeeld aan sport of muziek te doen.

Alle bezuinigingen hebben gevolgen voor de werkbelasting van de docenten. Het werk wordt zwaarder, waardoor er minder aandacht is voor de kinderen. Terwijl de scholen en de ouders juist willen dat de kinderen meer aandacht krijgen. Schoolbesturen en gemeenten hebben de gevolgen van de bezuinigingen in kaart gebracht en aan de bel getrokken bij het kabinet. Tot nu toe heeft dit geen resultaat opgeleverd. De gevolgen zijn het grootst in de grotere steden, omdat hier meer mensen wonen in achterstandsituaties. Het sociale evenwicht is hier toch al wankel. Het meest verbazingwekkend is dat een groot deel van de bezuinigingen juist de prioriteiten van het kabinet treft, namelijk achterstand vermindern en integratie bevorderen.

De PvdA wil

- **geen bezuinigingen op de subsidies voor het wegwerken van achterstanden in het onderwijs. Kinderen, allochtoon en autochtoon, moeten hun leerachterstanden kunnen inhalen, want dit is dé sleutel voor integratie en het vinden van een baan.**
- **allochtone docenten niet ontslaan maar juist inzetten voor het geven van bijvoorbeeld extra lessen Nederlands of extra begeleiding. Slechte beheersing van het Nederlands is de grootste hobbel voor het behalen van het diploma.**

Uit de praktijk: ***Extra begeleiding is onmisbaar***

De mensen van het Thorbecke Voortgezet Onderwijs in Rotterdam ervaren aan den lijve wat bezuinigingen voor hun school betekenen: “We hebben veel Antilliaanse en Surinaamse leerlingen, maar krijgen daarvoor nu geen geld meer! Dit scheelt één volledige formatieplaats. En het wegvallen van de gelden voor het gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid heeft direct gevolgen voor bijvoorbeeld het taalonderwijs.”

15. VOOR ALLE SCHOLEN DEZELFDE OPDRACHT

Uit de praktijk: “De discussie over witte en zwarte scholen, daar hebben we de pest aan. We willen beoordeeld worden op kwaliteit.”

Het maakt in Nederland veel uit waar een school staat. Net zoals bij het basisonderwijs ontstaan in de steden witte en zwarte vmbo-scholen. Scholen in de binnensteden van de grotere gemeenten hebben hier veel last van. De leerlingen met actieve, betrokken ouders, autochtoon én allochtoon, vertrekken naar scholen aan de rand van de gemeenten of zelfs daarbuiten. Dat hun kind daarvoor flink moet reizen,

nemen de ouders voor lief. Dit heeft niet te maken met de kwaliteit van de vmbo-school in de buurt. Maar de ouders willen liever een school met minder allochtone leerlingen.

De leerlingen met minder steun van thuis, veelal allochtoon, blijven op de binnenstadscholen over. Hierdoor lijken dit geen goede scholen. Meestal onterecht, want deze scholen leveren wel goede prestaties. De scholen sluiten door de terugloop in leerlingen soms afdelingen of gaan helemaal dicht. Dit treft de kinderen die niet buiten de wijk naar school kunnen. En dus hun diploma niet zullen behalen. Wat weer problemen geeft bij de integratie van deze jongeren.

Het openbaar onderwijs is verplicht alle leerlingen op te nemen. Het bijzonder onderwijs kan toelatingseisen stellen. Dit wil niet zeggen dat bijzondere vmbo-scholen geen zwakkere leerlingen opnemen. Maar er zijn wel situaties bekend waarbij de wachtlijst niet wordt samengesteld op basis van het moment van aanmelding of op grond van de geloofsovertuiging van ouders, maar op basis van het IQ of de cito-score van de leerlingen. Hierdoor ontstaan als vanzelf scholen met hogere of lagere examenscores. De scholen die leerlingen niet mogen weigeren, krijgen daardoor meer zwakkere leerlingen en zullen dus ook lagere resultaten behalen. Voor deze scholen dreigt een vicieuze cirkel. Een te hoge concentratie van leerlingen met achterstanden maakt het voor de leraren onmogelijk om alle leerlingen voldoende aandacht te geven. Zeker wanneer deze kinderen door stress in de thuissituatie of de wijk agressief gedrag vertonen. Het wordt voor de leerkrachten dan te veel. Hierdoor kan de school niet meer als motor voor de ontwikkeling van kinderen werken. Dat is slecht voor de kinderen, maar ook slecht voor de samenleving.

De verantwoordelijkheid voor de integratie van leerlingen wordt nu vaak eenzijdig bij de zwarte scholen neergelegd. Maar ongeacht de samenstelling van de school zou elke school, van islamitisch tot openbaar, een bijdrage aan de integratie moeten leveren.

De PvdA wil

- **een acceptatieplicht voor alle scholen. Als ouders de grondslag van een school respecteren, kunnen hun kinderen niet worden geweigerd of op een wachtlijst worden geplaatst. Problemen moeten in een gemeentelijke plaatsingscommissie besproken worden. De onderwijsinspectie moet beoordelen of de plaatsing van leerlingen correct gebeurt.**
- **dat er op gemeentelijk en regionaal niveau afspraken komen over de instroom van leerlingen tussen de scholen. Een zo gelijk mogelijke verdeling van sterkere en zwakkere leerlingen moet het uitgangspunt zijn.**
- **dat gemeenten ouders helpen die andere ouders over de streep proberen te trekken voor de school in de buurt.**
- **alle scholen, ongeacht hun richting of identiteit, een bijdrage laten leveren aan de integratie van de leerlingen. Dit hoort bij hun taakopdracht en de onderwijsinspectie moet dit controleren.**

HET PRAKTIJKONDERWIJS

1. EEN TIJDIG ADVIES

Uit de praktijk: “Eerst was ik teleurgesteld dat mijn kind naar de praktijkschool ging, nu ik zie hoe fijn hij het heeft, heb ik het geaccepteerd.”

Door de invoering van het vmbo was het nodig een nieuwe onderwijsvorm te vinden voor kinderen die echt moeilijk leren. Grofweg zijn er sindsdien twee mogelijkheden voor hen: ze gaan naar het gewone vmbo en krijgen daarbij extra hulp of ze gaan naar een praktijkschool. Dit is een nieuwe school voor kinderen voor wie het vmbo te moeilijk is. Zij hebben een laag IQ en een leerachterstand van enkele jaren. Er zitten ongeveer 24.000 leerlingen in het praktijkonderwijs, verdeeld over 180 scholen. Tweederde van die scholen is zelfstandig, de rest vormt een afdeling binnen een gewone school voor voortgezet onderwijs. Het aantal kinderen in het praktijkonderwijs groeit.

Leerlingen blijven meestal vier of vijf jaar op een praktijkschool. Ze volgen een programma dat is afgestemd op hun eigen mogelijkheden. De praktijkscholen hebben de opdracht hun leerlingen te begeleiden naar een plek op de arbeidsmarkt en naar zelfredzaamheid in de samenleving. Zij gaan uit van de mogelijkheden van de leerling en niet van de vastgelegde lesstof en examendoelen zoals in het ‘gewone’ onderwijs. Die mogelijkheden zijn per leerling anders, afhankelijk van capaciteiten, talenten en interesses.

Geen enkel kind komt zomaar op een praktijkschool terecht. Daarvoor is een zogenaamde indicatie nodig. Dit moet blijken uit de cito-toets en het onderwijskundig advies van de basisschool. De toekomstige school voor voortgezet onderwijs vraagt dan, in overleg met de ouders, een indicatie voor het praktijkonderwijs aan. Als de aanvraag goedgekeurd is, kan het kind naar een praktijkschool. Ouders weten daardoor pas laat waar ze aan toe zijn. Zij horen pas vlak voor de zomervakantie of het kind naar een praktijkschool kan.

De basisscholen zouden in groep zeven met een voorlopig advies moeten komen. Ouders kunnen zich dan al oriënteren op de praktijkschool. Dit is ook hard nodig, want de praktijk wijst uit dat er nogal wat ouders zijn die moeite hebben met het idee dat hun kind niet naar het gewone onderwijs kan. Omdat de basisschool al een vertrouwensband heeft met de leerling en de ouders, is het veel beter de rol van de basisschool te versterken. De basisscholen moeten dan zo zorgvuldig mogelijk aangeven welke kinderen voor het praktijkonderwijs in aanmerking komen. Als pas op het voortgezet onderwijs wordt geconstateerd dat het kind eigenlijk extra hulp nodig heeft, is veel leed al geschied.

In sommige regio's zijn er te weinig plaatsen in het praktijkonderwijs. De kinderen blijven dan helaas in het reguliere

onderwijs, waar ze niet tot hun recht komen. Ook zijn er kinderen die wel een plek in het praktijkonderwijs krijgen, maar die achteraf gezien beter op hun plaats waren geweest op een school voor zeer moeilijk lerende kinderen (zmlk) of op een school voor zeer moeilijk opvoedbare kinderen (zmok).

De PvdA wil

- **de indicatie vervroegen naar groep 7 van het basisonderwijs. De basisscholen moeten dit zorgvuldig signaleren en hierover met de ouders in gesprek gaan.**
- **de plaatsen in het praktijkonderwijs, bij de scholen voor zeer moeilijk lerende kinderen (zmlk) en bij de scholen voor zeer moeilijk opvoedbare kinderen (zmok) aan de behoefte van leerlingen aanpassen. Dit mag niet leiden tot grotere groepen.**

Uit de praktijk: **Lokaal verven**

“Leerlingen hebben vaak een lage eigenwaarde. Daarom wordt de nadruk op de school altijd gelegd op wat de kinderen wél kunnen. Kan een leerling bijvoorbeeld goed toneelspelen, dan wordt hij van daaruit ook benaderd. Zo bleek laatst dat een paar leerlingen die normaal niets uit hun handen krijgen tijdens de handarbeidles wel super enthousiast en gedisciplineerd wilden meewerken aan het verven van het kooklokaal. Zo hebben deze leerlingen helemaal zelf, onder begeleiding van de lerares handarbeid, het hele lokaal opgeknapt.” Aan het woord is een zorgcoördinator van een praktijkschool .

2. JE THUIS VOELEN OP DE PRAKTIJKSCHOOL

Uit de praktijk: *“De school is als een huis ingericht. In elk lokaal staat een huiselijke activiteit centraal, van koken tot je bed opmaken, tot de administratie doen op je computer.”*

De zelfstandige praktijkscholen zijn per definitie klein. Dat maakt het makkelijker een veilig klimaat te creëren voor de kinderen. Maar leerlingen ervaren dit ook wel eens als te klein en beklemmend. De niet-zelfstandige praktijkscholen zitten soms weggestopt in het vmbo-gebouwen. Een eigen locatie zou dan fijner zijn. Het voordeel van zo'n afdeling is wel dat zij gebruik kan maken van allerlei voorzieningen van de vmbo-school. Belangrijk voor de leerlingen is dat zij in een veilig en herkenbaar gebouw onderwijs krijgen, waarin ze zichzelf kunnen zijn.

Vaak zitten de zelfstandige praktijkscholen nog in de oude VSO-LOM gebouwen, die niet bepaald met hun tijd zijn meegegaan. Dat is niet alleen onprettig voor leerlingen en leraren, die natuurlijk ook best trots willen zijn op een mooi, modern schoolgebouw. Het levert ook onveilige situaties op. Vanwege de eis dat het praktijkonderwijs leerlingen moet begeleiden naar een baan, komt er allerlei apparatuur de school in. Maar daar moet wel ruimte voor zijn, het moet veilig geïnstalleerd kunnen worden en juist deze leerlingen moeten voldoende toezicht hebben wanneer ze aan het werk zijn.

Het aantal leerlingen dat buiten de boot valt is door de kleinschaligheid en de zorgzame structuur van het praktijkonderwijs veel lager dan in het vmbo. Maar soms zijn de kinderen lastig en onwillig. Daarom is het ook hier belangrijk om een goede band met de ouders op te bouwen. Bovendien zijn er ouders zijn die er moeite mee hebben dat hun zoon of dochter naar het praktijkonderwijs 'moet'. Soms hebben ze ook zelf problemen. Wanneer scholen erin slagen persoonlijk contact te maken met de ouders, kunnen ze hen beter ondersteunen. En omgekeerd kan de school een beroep doen op de ouders wanneer dat nodig is.

De PvdA wil

- **een zodanige bekostiging voor het praktijkonderwijs dat kleinschaligheid en intensieve contacten met ouders gewaarborgd zijn.**

- **dat nieuwbouw of onderhoud afgestemd wordt op de pedagogische opdracht van de praktijkscholen.**

3. GEEN DIPLOMA WEL EEN DOCUMENT

Uit de praktijk: "We zoeken samen met de leerling naar een bedrijf waar hij op zijn niveau kan werken en plezier heeft."

Als een leerling nu zijn praktijkschool verlaat, krijgt hij geen diploma mee. Hij blijft net zolang als hij nodig heeft om de vaardigheden te verwerven waarmee hij zich kan redden in een baan en de samenleving. Scholen voor praktijkonderwijs geven hun leerlingen aan het einde van de schoolperiode een certificaat. De certificaten zijn erkend door de brancheorganisaties. Vaak is zo'n certificaat opgenomen in een portfolio of 'bewijzenmap' zoals een Utrechtse school het noemt. Daarin is precies vastgelegd wat de talenten, vaardigheden en stage-ervaringen van de leerling zijn. Bovendien probeert de praktijkschool ervoor te zorgen dat de leerling een baan heeft op het moment dat hij de school verlaat.

De PvdA wil

- **leerlingen uit het praktijkonderwijs een landelijk herkenbaar getuigschrift geven dat herkenbaar is voor de arbeidsmarkt. Hierdoor worden leerlingen geprikkeld resultaten te behalen en het geeft maatschappelijke erkenning.**

4. ERKENNING VOOR DE DOCENTEN IN HET PRAKTIJKONDERWIJS

Uit de praktijk: "Deze kinderen vergen een speciale aanpak. Als de leerkracht het kind niet begrijpt dan is de rust in school snel verdwenen."

Veel mensen uit het speciaal onderwijs zijn overgestapt naar het praktijkonderwijs. Werken op praktijkscholen doe je niet zomaar; je kiest er bewust voor en je moet erin gespecialiseerd zijn. Het werk van de docenten is zwaarder geworden. Enerzijds omdat de pedagogische opdracht van de praktijkscholen minder vrijblijvend is. Anderzijds omdat ook in het praktijkonderwijs meer leerlingen met gedragsproblemen terechtkomen. Er zouden scherpe bekwaamheidseisen moeten komen voor docenten in het praktijkonderwijs. En er zou een speciale opleiding moeten komen voor mensen met bijvoorbeeld een achtergrond in de gezondheidszorg, die in het praktijkonderwijs aan de slag willen.

De PvdA wil

- **in de bekwaamheidseisen voor het beroepsonderwijs erkenning geven aan de specifieke deskundigheid van de docenten in het praktijkonderwijs.**
- **dat er een speciale opleiding komt voor zij-instromers uit bijvoorbeeld de gezondheidszorg.**

Uit de praktijk: *Gedragsproblemen verdwijnen*

De locatiedirecteur had eerder die dag al opgemerkt: “De praktijkschool is een aparte vestiging. Dit is een bewuste keuze geweest. Je kunt het negatief belichten, namelijk dat de praktijkschool het afvalputje van het vmbo is, maar je kunt er ook positief naar kijken. Als je een aparte vestiging hebt, kun je de school helemaal inrichten naar de leerlingen van het praktijkschoolniveau. Je kunt precies bieden wat de leerlingen nodig hebben. En de kinderen zitten in een omgeving waar alle medeleerlingen moeite hebben met leren, ze zijn geen uitzondering meer.” De school krijgt vaak leerlingen met gedragsproblemen binnen van de basisschool. Omdat ze op de praktijkschool met kinderen van hetzelfde niveau zitten, er veel orde en structuur wordt geboden en er kleine klassen zijn, verdwijnen die gedragsproblemen vaak al na een maand of

twee.” Het idee achter “weer samen naar school”, waarbij moeilijk lerende kinderen en kinderen met een handicap naar de gewone basisschool gaan, vindt hij een ramp voor zijn type leerlingen. Hij is blij dat de praktijkschool bestaat.

CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN

Respect is het eerste woord dat bovenkomt als we als PvdA politici terugkijken op onze talrijke contacten met de mensen in het vmbo. Respect voor hun daadkracht, vitaliteit, doorzettingsvermogen. Er is veel reden tot optimisme. Veel leerlingen doen het goed op het vmbo en gaan met plezier naar school. En de meeste docenten en schoolleiders doen hun werk met toewijding. Zij stáán voor hun vmbo-school en geloven in hun leerlingen.

Wij hebben ook de andere kant gezien. Het gebrek aan erkenning bij leerlingen en docenten, de fouten in de structuur, de concentratie van maatschappelijke problemen, de worstelingen van docenten om alle leerlingen voldoende aandacht te geven, de diepe wens tot meer kleinschaligheid en de nog niet opgeloste verkoking tussen vmbo en mbo. Samen te vatten in een kil getal: ongeveer 25 procent van de leerlingen verlaat zonder diploma het vmbo. Dat percentage symboliseert de problemen waarmee het vmbo worstelt. Het mag duidelijk zijn dat dit voor de PvdA onaanvaardbaar is!

Er is haast geboden om de oplossingen die de scholen bedacht hebben politiek krachtiger te ondersteunen. Met de aanbevelingen in deze brochure maken we daarmee een begin. Daarbij geldt één gouden uitgangspunt: de PvdA wil dat de scholen de onderwijsvernieuwingen zélf vorm kunnen geven. Nieuwe structuurwijzigingen van de overheid passen daar niet bij.

De tien belangrijkste aanbevelingen zijn:

1. Leerlingen moeten een vloeiende overgang van de basisschool naar het vmbo krijgen. Dat kan door in de basisvorming vakken te clusteren, de kerndoelen te verminderen en scholen de kans te geven met kerndocenten en kernteams te werken.
2. Vooral leerlingen in de basisberoepsgerichte leerweg hebben meer individuele aandacht nodig. Dat vraagt om klas-senverkleining, de inzet van klassenassistenten en meer leerlingbegeleiders.
3. Uitgangspunt is wat leerlingen wel kunnen en niet wat zij niet aan kunnen. Dit betekent dat zij per vak een leerweg kunnen kiezen. De theoretische leerweg kan omgebouwd worden tot een algemeen beroepsvoorbereidende leerweg. Binnen deze leerweg kunnen kinderen naast vier of vijf theoretische vakken ook één of twee beroepsgerichte vakken kiezen. Met deze leerweg kan men dan (afhankelijk van het vakkenpakket) doorstromen naar zowel mbo als havo. De gemengde leerweg kan komen te vervallen.
4. Geen leerling gaat meer van school zonder diploma. Leerlingen moeten ook op het vmbo een diploma voor de arbeidsmarkt kunnen behalen. Jongeren tot 23 jaar worden door de school vastgehouden totdat zij een diploma hebben behaald (diplomaplicht). De mogelijkheden om dit in een leerwerktraject te doen worden uitgebreid. Werkgevers in het MKB worden daarom aangesproken op hun 'praktijkplicht': zij bieden minimaal één stageplaats aan. Zij krijgen daarvoor een fiscale vergoeding.
5. Leerlingen die voorheen naar het speciaal onderwijs zouden gaan, moeten meer specialistische begeleiding krijgen. Binnen de school moeten de mensen die dagelijks met de leerlingen te maken hebben hiervoor middelen

krijgen (geoormerkt geld, gebouwen, specialistische hulp). Zij kiezen dan zelf de beste organisatorische oplossing: extra individuele begeleiding, een aparte afdeling binnen de school of een zelfstandige (zorg)vestiging die zij samen met andere scholen opzetten. De ouders moeten hierbij goed betrokken worden. Scholen moeten verantwoorden dat de middelen ten goede komen aan de betreffende kinderen. De capaciteit voor het praktijkonderwijs en de scholen voor zeer moeilijk lerende kinderen moet aangepast worden aan de werkelijke vraag.

6. Ouders moeten beter weten wat hun kind op school doet, omdat dat de resultaten van hun kind verbetert. In de vergoeding aan de scholen moet rekening gehouden worden met de tijd die leerkrachten nodig hebben om contacten met ouders te onderhouden. Ook wil de PvdA de medezeggenschap van ouders bij de school verbeteren.
7. De bezuinigingen op het wegwerken van onderwijsachterstanden moeten geschrapt worden. De PvdA wil dat er extra geld komt om er voor te zorgen dat jongeren uit achterstandsgezinnen - allochtoon en autochtoon - het Nederlands beter leren beheersen. Een gebrekkige beheersing van het Nederlands is namelijk het grote struikelblok voor het behalen van een diploma.
8. Leerkrachten uit het basisonderwijs moeten sneller en met minder bureaucratie een aanstelling krijgen in het vmbo. Afgestudeerden met een PABO-diploma moeten hun bevoegdheid voor de onderbouw van het vmbo zonder tijdverlies kunnen behalen. De PvdA wil een aparte set bekwaamheidseisen voor het beroepsonderwijs met aandacht voor werken met zorgleerlingen en werken in het praktijkonderwijs. Een speciale leerstoel voor de didactiek van het beroepsonderwijs levert een bijdrage aan de erkenning van het beroepsonderwijs.
9. Voor kinderen met bijvoorbeeld opvoedingsproblemen

moeten scholen middelen krijgen om meer schoolmaatschappelijk werk en jeugdzorg in te kunnen kopen, zodat deze zorg daadwerkelijk op de school aanwezig is. Onhandelbare of zeer agressieve leerlingen moeten sneller buiten de school geplaatst kunnen worden in bijvoorbeeld Time Out projecten. Voor anderen moet een definitieve oplossing buiten de school gevonden worden. Dat kan een 24-uurs voorziening (internaat) zijn. Maar ook voor deze jonge mensen blijft het behalen van een diploma het doel!

10. Alle scholen moeten een bijdrage leveren aan de integratie van jongeren. Scholen kunnen leerlingen niet weigeren of op een wachtlijst plaatsen als de ouders de grondslag van een school respecteren. Problemen moeten in een gemeentelijke plaatsingscommissie besproken worden. De onderwijsinspectie beoordeelt of de scholen een bijdrage leveren aan de integratie.

De PvdA wil de problemen in het vmbo aanpakken door uit te gaan van de oplossingen die scholen zélf bedenken. Zij moeten onderwijsvernieuwingen zélf vorm kunnen geven. De PvdA wil zich niet neerleggen bij het negatieve beeld van het vmbo in de media of bij de ouders. Maar het kan allemaal nog een stuk beter worden. De PvdA wil daaraan meewerken en de mensen in de scholen ondersteunen. Zodat we over een tijdje kunnen zeggen: we hebben het vmbo en de praktijkscholen nu zo ingericht dat de leerlingen het gevoel hebben dat ze er toe doen. Dan kunnen we terecht zeggen: Leve de scholen die de basis bieden voor werk en integratie. Lang leve het vmbo!

HET DETECTIVEPROJECT

NIET PRATEN OVER MAAR PRATEN MÉT HET VMBO EN DE PRAKTIJKSCHOLEN

Dit boekje is mede het resultaat van vele werkbezoeken in het vmbo. Onder het motto 'weg uit de Haagse kaasstolp' gingen PvdA parlementariërs op 3 november 2003 het land in om een school voor vmbo of praktijkonderwijs te bezoeken. Op deze dag klonk ook het startschot voor het vmbo detective project: een intensief contact van vijf maanden tussen scholen in Rotterdam en de onderwijsspecialisten van de PvdA Tweede- en Eerste-Kamerfractie, de Rotterdamse PvdA Raadsfractie en het Kenniscentrum van de partij. De vmbo detective is onderdeel van een breder PvdA onderwijsproject, de Nieuwe Schoolkwesitie

We waren vooral op werkbezoek in de regio's om vragen te stellen. Aan de leerlingen, de leraren, de directeuren, de ouders, de leerlingbegeleiders, de conciërges, het ondersteunend personeel, de mensen van de buurt- en tolkenorganisaties en de schoolmaatschappelijk werkers. Met het detective project waren we intensief betrokken bij de Van Hogendorp School, de spil in onze contacten, het Thorbecke College en de Vijverpoort in Rotterdam. Zo konden we zien hoe de praktijk van alledag in elkaar zit en wat wij voor die scholen kunnen betekenen. De PvdA kreeg volop de gelegenheid ogen en oren goed de kost te geven en vragen af te vuren op alle gesprekspartners. Dat heeft een gedegen beeld opgeleverd van hoe het vmbo en het praktijkonderwijs ervoor staan: wat werkt en wat niet werkt, wat ouders en leerkrachten willen veranderen en wat ze willen versterken.

Tenslotte zijn de onderwijsspecialisten het afgelopen jaar nog regelmatig bij andere scholen op werkbezoek geweest. Wij zijn steeds gastvrij ontvangen en kregen veel suggesties aangereikt.

Wij zijn veel dank verschuldigd aan:

Rotterdam, G.K. van Hogendorp (onderdeel van RSG)

Rotterdam, Praktijkschool de Vijverpoort (CVO Accent)

Rotterdam, Thorbecke Voortgezet Onderwijs (TVO)

Amsterdam Noord, Bredero College

Amsterdam West, Marcanti College

Amsterdam Zuid-Oost, Open Schoolgemeenschap Bijlmer

Apeldoorn, Edison College

Den Haag, Overbosch College

Den Haag, Johan de Witt College

Delft, Scholengemeenschap Grotius

Emmen, Esdal college

Groningen, Röling College

Haarlem, "Oost-ter-Hout" School voor Praktische Vorming

Heerenveen, SG voor Beroepsvoorbereidend Onderwijs

Hengelo, OSG Hengelo

Helmond, Ter Kemenade College

Nijmegen, Technische School Jonker Bos

Sittard Geleen, DaCapo College

Utrecht, Vader Rijn College

Wageningen, Regionale Scholengemeenschap Pantarijn

Zaanstad, Trias vmbo

Zoetermeer, Het Atrium

Geen kind van school zonder diploma. Dat is het streven van de PvdA. Met veel leerlingen gaat het goed, maar er bestaan ook fikse problemen. Een kwart van de leerlingen op het vmbo verlaat de school zonder het gewilde papiertje. Daar moet verandering in komen. Dat bereik je niet door van bovenaf structuurwijzigingen aan scholen op te leggen, maar door scholen meer ruimte te geven voor eigen beslissingen. De politiek moet scholen daarin ondersteunen.

De PvdA bezoekt doorlopend scholen in het hele land. De inzichten die deze bezoeken hebben opgeleverd, zijn verwerkt in dit programmaboekje. De PvdA zal er de komende jaren alles aan doen om de praktische voorstellen uit dit programmaboekje te realiseren.